

รัฐชาติสมัยใหม่ อำนาจทุนนิยม การพนันชายแดน ในพื้นที่แม่สอด-เมียวดี¹

วสันต์ ปวนปันวงศ์²

Received: October 23, 2020

Revised: February 4, 2021

Accepted: March 10, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งอธิบายถึงรัฐชาติสมัยใหม่ (Nation-state) ที่ให้ความสำคัญกับเส้นเขตแดนหรืออาณาเขตของรัฐ แต่บริบทการเกิดขึ้นของรัฐสมัยใหม่ภายใต้ความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในมิติเศรษฐกิจ เส้นเขตแดนดังกล่าวถูกทำให้พร่าเลือนไป ประกอบกับรัฐเองก็ได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การพนันชายแดนการสถาปนาอำนาจทุนเหนือเส้นเขตแดนรัฐ ผู้เขียนต้องการชี้ชวนให้เห็นภาพของการลงทุนบ่อนคาสิโนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษได้รับการเอื้อประโยชน์จากเงื่อนไขพิเศษที่ได้จากการสัมปทาน การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการขนส่งระหว่างประเทศ ทั้งหมดนี้ได้รับการผลักดันเชิงนโยบายระดับรัฐและองค์กรข้ามชาติที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าเรื่องเขตแดนของรัฐถูกลดความสำคัญลง การเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจคาสิโนในพื้นที่ชายแดนเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและเติบโตด้านเศรษฐกิจ การค้า ทำให้เกิดชุมชนเมือง รวมไปถึงการขยายตัวของเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแม่สอด-เมียวดีมีการลงทุนบ่อนการพนันสะท้อนให้เห็นกระบวนการสร้างพื้นที่ขึ้นมาเพื่อดึงทุนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการเพื่อทำให้เกิดการสะสมทุน ด้วยบริบทดังกล่าวเส้นเขตแดนของรัฐจึงไม่ใช่ภูมิภายาที่แข็งแกร่งที่เต็มไปด้วยอำนาจของรัฐอีกต่อไป แต่ในทางกลับกันเส้นเขตแดนของรัฐถูกเจือด้วยอำนาจเศรษฐกิจที่อำนาจของทุนกลายเป็นผู้สั่งการทำให้อำนาจรัฐถูกลดทอนลงหากมองตามความหมายของรัฐชาติสมัยใหม่

คำสำคัญ รัฐชาติสมัยใหม่, อำนาจทุนนิยม, การพนัน, ชายแดนแม่สอด-เมียวดี

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง มาตรการและแนวทางการป้องกันปัญหาการเล่นพนันของเยาวชนไทยในพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี สนับสนุนโดยศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

² อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000 อีเมล: reddevil_small@hotmail.com

Nation-State, Power of Capitalism and Gambling on the Mae Sod-Myawaddy Border

Wasan Pounpunwong³

Abstract

This article focuses on the explanation for a nation-state that places importance on border lines or the territory of the state. According to the context of the emergence of a nation-state under globalisation in the economic dimension, border lines have been indistinct. Moreover, the state has given priority to economic drive, cross-border gambling and the establishment of capital power over state border lines. The author aims to point out the overall images of casino investment in the special economic zone, promotion in terms of the special conditions obtained from concessions, and infrastructure investment. All of these components have received governmental and multinational policy advocacy. This empirical evidence represents the issues of depreciating the importance of state border lines and promoting the casino business in border areas. The situation has led to economic development and trade growth. Also, it has resulted in the creation of urban communities as well as the expansion of the city. For the special economic zone on the Mae Sod-Myawaddy border, casino investment reflects the process of area creation in order to draw funds, take part in management and create capital accumulation. In that context, the state border is no longer a physical matter solely under state power. To the contrary, the state border is mingled with economic influence directed by the power of investment and assets. This causes the diminishment of power by the state if considered from the explanation of a nation-state.

Keywords Nation-State, Power of Capitalism, Gambling, Mae Sod-Myawaddy Border

³ Lecturer, Political Science, College of Local Management and Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok 65000. E-mail: reddevil_small@hotmail.com

1. รัฐชาติสมัยใหม่

รัฐชาติสมัยใหม่ (Nation-State) หรือรัฐสมัยใหม่ (Modern State) ในการนิยามความหมาย หมายถึง ชุมชนที่มนุษย์อาศัยอยู่ร่วมกันภายใต้องค์ประกอบทั้ง 4 ได้แก่ 1) เขตแดน (Territory) ที่มีความแน่นอนชัดเจน 2) ประชากร (Population) ซึ่งมีจำนวนมากพอในการดำรงกิจกรรมของรัฐและมีการตั้งถิ่นฐานอย่างเป็นหลักแหล่ง 3) อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) คือ อำนาจอันสูงสุดในการบังคับใช้ภายในรัฐ และ 4) รัฐบาล (Government) หมายถึง คณะบุคคลที่ใช้อำนาจในการปกครองรัฐให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ จุดเริ่มต้นของการนิยามองค์ประกอบทั้ง 4 กำเนิดจากความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ว่าด้วยความเชื่อทางศาสนาผสมกับความต้องการปฏิรูปองค์กรศาสนาจึงทำให้เกิดการขยายตัวแนวคิดนี้ นำมาสู่การเกิดสงครามระหว่างรัฐที่ศรัทธายึดมั่นศาสนาจักรของคริสตนิายโรมันคาทอลิก (Roman Catholic Church) กับฝ่ายต่อต้านคือ โปรเตสแตนต์ (Protestantism) ความขัดแย้งดังกล่าวก่อให้เกิดสงคราม 30 ปี (Thirty Years War, 1618-1648) และจบลงด้วยการลงนามสัญญาสันติภาพเวสต์ฟาเลีย (Peace of Westphalia) ในปี ค.ศ. 1648 ซึ่งเป็นหมุดหมายของการเกิดรัฐชาติสมัยใหม่ หรือรัฐสมัยใหม่ (Horachio, 2554) จากความหมายนี้จะเห็นได้ว่าขอบเขตของการอธิบายความหมายของคำว่า รัฐชาติสมัยใหม่ จะถูกอธิบายผ่านองค์ประกอบทั้ง 4 ซึ่งมีพลังเป็นอย่างมากต่อการศึกษาด้านการเมืองและการปกครองในปัจจุบัน (เสนห์ จามริก, 2530, น. 74) แต่อย่างไรนั้น การอธิบายความหมายของรัฐชาติสมัยใหม่ก็ได้มีการถูกตั้งคำถามอย่างลุ่มลึกลงไปเพื่อหาคำอธิบายให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นไปกว่าจะอธิบายแบบข้างต้น ซึ่ง ธเนศ วงศ์ยานาวา ได้ตั้งคำถามว่า อะไรคือชาติ? อะไรคือรัฐ ในบทความ เมื่อตาบอดคลำ “Nation” ตะวันตก โดยอธิบายให้เห็นภาพว่าสิ่งที่เรียกว่าชาติ (Nation) มีความไม่สมบูรณ์อยู่ในตัวมันเอง มันมีความซับซ้อนผสมปนเปทั้งเรื่องของชาตินิยม ศาสนา ชาติพันธุ์ ท้ายที่สุดแล้วรัฐชาติสมัยใหม่ได้มีการศึกษาอยู่ในปัจจุบันยังคงเป็นองค์ความรู้ที่แปลกปลอมที่ถูกพัฒนาขึ้นมาและยังคงขยายการนิยามออกไปพร้อมกับโลกาภิวัตน์ (ธเนศ วงศ์ยานาวา, 2562, น. 77) นอกจากนี้ แดเนียล คอนแวร์ซี ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับรัฐชาติสมัยใหม่ผ่านกรอบคิดของชาตินิยมที่อาศัยการอธิบายผ่านเรื่องอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ในบทความเรื่อง การทำแผนที่ทางสนาม ทฤษฎีชาตินิยมและแนวทางศึกษาแบบชาติพันธุ์เชิงสัญลักษณ์ โดยสะท้อนองค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐชาติสมัยใหม่ว่าเป็นเรื่องซับซ้อนที่ต้องทำความเข้าใจแนวทาง จำเป็นจะต้องศึกษาเรื่องรัฐชาติสมัยใหม่ที่เข้าใจความจริงมากที่สุดก็คือการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีทางชาติพันธุ์เชิง

สัญลักษณ์ สำหรับไทยการก้าวสู่ความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ หรือรัฐสมัยใหม่⁴ ผ่านการปฏิรูปโครงสร้างทางการเมืองโดยการการสถาปนาอำนาจระบบราชการสมัยใหม่ที่ตั้งเป็นกลไกอำนาจที่ทรงประสิทธิภาพในการจรรโลงอำนาจรัฐของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนกลายเป็นว่ากลไกระบบราชการสมัยใหม่ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้ทรยศต่อตัวเองก่อให้เกิดความไม่พอใจต่อระบบราชการแบบเดิม ท้ายสุดนำมาซึ่งการการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในกาลต่อมา (กุลลดา เกษบุญชู มัด, 2562, น. 77-89)

บริบทของรัฐชาติสมัยใหม่หรือรัฐสมัยใหม่ข้างต้น ผู้เขียนได้หยิบยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างให้เห็นถึงการถกเถียงประเด็นเรื่องเกี่ยวกับการให้ความหมายและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องรัฐชาติสมัยใหม่ให้ไปไกลกว่าขอบเขตที่เป็นกระแสหลักที่ให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องดินแดนประชากร อำนาจอธิปไตย และรัฐบาล ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำให้เห็นภาพว่าแล้วความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ ยังได้มีการศึกษาและถกเถียงกันในบริบทของโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมในระหว่างประเทศ ฉะนั้น ความหมายขององค์ประกอบของรัฐชาติสมัยใหม่ที่กล่าวข้างต้นอาจจะต้องถูกอธิบายให้ไปไกลมากกว่าเดิมโดยเฉพาะการถูกลดทอนความสำคัญลงในการศึกษาโดยเฉพาะเรื่องเขตแดนของรัฐซึ่งนำไปสู่การบังคับใช้อำนาจอธิปไตย การตีตราความหมายเรื่องเขตแดน การไหลบ่าเคลื่อนย้ายของผู้คน การพัฒนาประชาธิปไตยของการได้มาซึ่งรัฐบาล ประเด็นเหล่านี้ต้องถูกนำมาถกเถียงเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ของระบบทุนนิยมโลก (Globalized Capitalism) โดยยกตัวอย่างงานของ Strange ที่นำเสนอการถดถอยของอำนาจรัฐที่ถูกแทนที่ด้วยความสำคัญของตลาด โดยเฉพาะพัฒนาด้านเศรษฐกิจซึ่งปรากฏในงาน The Retreat of the State: The Diffusion of Power in the World Economy สิ่งที่ Strange ประกาศจุดยืนก็คือ บทบาทของรัฐชาติสมัยใหม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงตัวเองและเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมจนมีลักษณะคล้ายกับรัฐเป็นนายทุนผ่านการเจรจาการค้าระหว่างรัฐหรือกนโยบายการค้าในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะชายแดน (Strange, 1996, pp. 1-22) ซึ่งบริบทการย้อนกลับไปที่ความสำคัญกับตัวแสดงที่เป็นตลาดมากกว่ารัฐปรากฏเป็นเชิงประจักษ์ คือ ประเทศอังกฤษในสมัย Margaret Thatcher ได้ดำเนินนโยบายของรัฐโดยใช้แนวคิดสังคมนิยมใหม่ (Neoliberal) ซึ่งยอมรับในอำนาจทางด้านเศรษฐกิจเหนือกว่าอำนาจของรัฐ (วสันต์ ปวนปวนวงศ์, 2563, น. 228)

⁴ อ่านเพิ่มเติมใน บทที่ 2 ปฐมบทของการสร้างรัฐชาติสมัยใหม่ ในหนังสือเรื่อง ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์: วิวัฒนาการรัฐไทย ของ กุลลดา เกษบุญชู มัด

จากการอาร์มภทเกี่ยวกับรัฐชาติสมัยใหม่นำมาสู่กรอบคิดในบทความฉบับนี้ที่เชื่อมโยงให้เห็นปรากฏการณ์ที่องค์ความรู้เรื่องรัฐชาติสมัยใหม่ถูกท้าทายโดยอำนาจด้านเศรษฐกิจผ่านการพัฒนาธุรกิจการพนันหรือบ่อนกาสิโนในพื้นที่ชายแดนของรัฐ ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนไม่ได้จะอาจหาญในการตีตราเหมารวมว่าบริบทของอำนาจรัฐได้ถูกอำนาจเศรษฐกิจและนายทุนได้ครอบงำทั้งหมด แต่ผู้เขียนแค่เพียงแต่จะยกตัวอย่างปรากฏการณ์ในการถกเถียงเรื่องอำนาจรัฐที่มีปฏิกิริยาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการลงทุนของนายทุนในพื้นที่ชายแดน ซึ่งนำมาสู่หัวข้อของการนำเสนอว่าด้วยรัฐชาติสมัยใหม่ อำนาจทุนนิยม การพนันชายแดนในพื้นที่แม่สอด-เมียวดี

2. รัฐชาติสมัยใหม่กับการพนันชายแดน

แม้จะกล่าวว่ารัฐชาติสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับเส้นเขตแดนหรืออาณาเขตของรัฐ แต่บริบทการเกิดขึ้นของรัฐสมัยใหม่ภายใต้ความเป็นโลกาภิวัตน์ ในความหมายของเขตแดนหรือดินแดนของรัฐที่เป็นแผนที่ในการตรึงอำนาจอธิปไตย ซึ่ง จักรกริช สังขมณี ได้อธิบายให้เห็นภาพว่า สาระสำคัญของเส้นเขตแดน (Borderline) ไม่ใช่เป็นเพียงกฎเกณฑ์หรือระเบียบของอาณาบริเวณและอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของรัฐชาติหากแต่ยังเกี่ยวพันและส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ ตลอดจนกระบวนการสร้างความเป็นคนในและคนนอก (จักรกริช สังขมณี, 2561, น. 13-25) ฉะนั้น ผู้เขียนได้สังเคราะห์จากการให้ความหมายดังกล่าวของเรื่องเขตแดนรัฐและเชื่อมโยงให้เห็นว่าเส้นเขตแดนดังกล่าวถูกทำให้พร่าเลือนโดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เส้นเขตแดนเป็นสิ่งที่ถูกลดทอนความสำคัญ ในมิติเศรษฐกิจ กล่าวได้ว่าในมิติเศรษฐกิจ การปกครองในรูปแบบรัฐสมัยใหม่และโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุนอุตสาหกรรมการพนันจากประเทศโลกที่หนึ่งมายังประเทศโลกที่สาม เช่น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013 การขยายตัวของบ่อนการพนันมีลักษณะการทำให้เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่โดยอุตสาหกรรมดังกล่าว กำลังมีการเปลี่ยนผ่านจากประเทศที่ทำอุตสาหกรรมในทวีปอเมริกาและทวีปยุโรป กำลังเกิดการเคลื่อนย้ายทุนและอุตสาหกรรมการพนันเข้าสู่เอเชีย ฉะนั้น จะเห็นว่าในพื้นที่ชายแดนแถบเอเชียมักเต็มไปด้วยการพัฒนาธุรกิจการพนันอย่างแพร่หลาย (De Koninck, & Rousseau, 2012) ทั้งนี้ ยังมีนักลงทุนจีนเข้าไปลงทุนทำบ่อนการพนันในพื้นที่ชายแดนในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ เมืองลาในรัฐฉาน และเมียวดีในรัฐกะเหรี่ยง ประเทศเมียนมา บ่อเต็นในประเทศลาว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายอุตสาหกรรมการพนันเข้าสู่ในประเทศ

กำลังพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ในบางช่วงเวลาเงินเองก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จในการลงทุนในอุตสาหกรรมการพนันในทุกๆ ที่เสมอไป (นักรบ เถียรอำ, 2560)

จากบริบทการเติบโตขึ้นของอุตสาหกรรมบ่อนการพนันข้างต้น ดังนั้น การให้ความสำคัญเรื่องความเป็นรัฐชาติในพื้นที่ชายแดนจึงพราเลือนไป การกำหนดเขตแดนของรัฐสมัยใหม่ไม่มีผลกับการเปิดบ่อนการพนันในพื้นที่ชายแดน เนื่องจากเป้าหมายการผลักดันเรื่องบ่อนการพนันเป็นเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่ได้สนใจความสำคัญในความหมายของอาณาเขตหรือภูมิกายาของประเทศ อำนาจทางการเมืองของรัฐในบริบทรัฐชาติสมัยใหม่ถูกกลบด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ เมื่อกล่าวอย่างถึงที่สุดจะเห็นได้ว่า ภายใต้สภาวะยืดหยุ่น และสภาวะยกเว้นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เส้นเขตแดนในรัฐชาติสมัยใหม่เป็นสิ่งที่จำเป็นรัฐได้ปรับความหมายอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนให้คล้อยตามเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจและพลิกบทบาทจากการเป็นผู้ปกครองมาเป็นตัวแสดงทางเศรษฐกิจ หรือตามค่านิยมของรัฐตลาด (Market State) ในโลกของเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) ดังนั้น รัฐจึงมีปฏิบัติการปกป้องผลประโยชน์ของนายทุนมากกว่าผลประโยชน์ของพลเรือน ด้วยการเป็นตัวกลางในการผลักดันให้ธุรกิจคาสิโนเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ในพื้นที่ชายแดน

ในประเด็นเรื่อง “รัฐชาติสมัยใหม่กับการพนันขายแดน” ผู้เขียนต้องการชี้ชวนให้เห็นภาพของการทบทวนความสำคัญเรื่องอำนาจอธิปไตยของรัฐซึ่งกำลังถูกท้าทายจากปรากฏการณ์ทุนนิยมการพนันหรือคาสิโน กล่าวคือ การลงทุนบ่อนคาสิโนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษได้รับการเอื้อประโยชน์จากเงื่อนไขพิเศษที่ได้จากการสัมปทาน การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการขนส่งระหว่างประเทศ เช่น การสร้างสนามบิน การสร้างถนนเชื่อมต่อกับประเทศใกล้เคียง เป็นต้น ทั้งหมดนี้ได้รับการผลักดันเชิงนโยบายระดับรัฐและองค์กรข้ามชาติที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าเรื่องเขตแดนของรัฐถูกลดความสำคัญลง การเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจคาสิโนในพื้นที่ชายแดนเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและเติบโตด้านเศรษฐกิจ การค้าทำให้เกิดชุมชนเมือง รวมไปถึงการขยายตัวของเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลพวงจากการผลักดันและการพัฒนาดังกล่าว คือ การเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า ข้อมูลและผู้คน (วสันต์ ปัญญาแก้ว, 2561ก, น. 11-22) ดังนั้น นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐจึงเป็นการจัดระเบียบคาสิโนชายแดนของรัฐ เพื่อนำกฎหมายพิเศษเข้ามาควบคุมและจัดการในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ทุน

สำหรับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแม่สอด-เมียวดีเป็นการพัฒนาพื้นที่ชายแดนในด้านเศรษฐกิจระหว่างรัฐไทยกับเมียนมาทำให้เอื้อต่อการเติบโตของบ่อนการพนัน อย่างไรก็ตาม บ่อนคาสิโนในความหมายนี้ หมายถึง บ่อนคาสิโนในพื้นที่จังหวัดเมียวดีของเมียนมาที่ปกครองและดูแลผลประโยชน์โดยกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตย

(Democratic Karen Benevolent Army: DKBA) ลักษณะพิเศษที่ส่งผลให้ธุรกิจคาสีโนขยายตัวอย่างรวดเร็วในพื้นที่นี้ คือ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษภายใต้กฎหมายการลงทุน ส่งผลให้บ่อนการพนันและคาสีโนตลอดแนวชายแดนไทย-เมียนมา มีการอนุญาตให้ตั้งบ่อนอย่างครบวงจรโดยมีกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตยเป็นผู้ดูแล ปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้คาสีโนบริเวณ ชายแดนไทย-เมียนมาเติบโต คือ กองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตยสนับสนุนให้เกิดการสัมปทานของนายทุนต่างชาติ อาทิ ไทย จีน และออสเตรเลีย นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มคนที่หลากหลาย เช่น ข้าราชการ ผู้มีอิทธิพล และนักการเมือง เข้าไปลงทุนร่วมกับกลุ่มทุนดังกล่าว ทั้งนี้ กลุ่มนักลงทุนธุรกิจคาสีโนในฝั่งเมียวดีเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีเครือข่ายระดับชาติและมีประสบการณ์ในการทำบ่อนจากชายแดนอื่นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ทางอำนาจกับรัฐบาลเมียนมาและกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตยตั้งแต่ก่อนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดและเมียวดี ภายหลังการเกิดขึ้นของระบบสัมปทานและการขยายตัวของคาสีโนในพื้นที่เมียวดีทำให้ฝั่งไทยได้รับประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ การรองรับนักท่องเที่ยวที่ข้ามไปเล่นการพนัน ซึ่งเท่ากับว่าความเป็นคาสีโนในเมียวดีทำให้พื้นที่แม่สอดมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจตามมาจากการดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักพนัน (วศิน ปัญญาวุธตระกูล, 2561, น. 79-100)

ภายหลังการประกาศจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดและเมียวดี รัฐบาลเมียนมาได้นำกฎระเบียบด้านการลงทุนมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเปิดโอกาสให้นักธุรกิจและนักลงทุนจากต่างชาติเข้ามาลงทุนในลักษณะสัมปทานในธุรกิจต่างๆ ถึง 42 โครงการเพื่อเอื้อให้เกิดการดึงดูดนักลงทุนมาใช้บริการคาสีโน เช่น ธุรกิจโรงแรมและธุรกิจการบริการอย่างเป็นทางการ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสมบูรณ์แบบให้แก่คาสีโนในรูปแบบสถานบริการครบวงจรหรือคอมเพล็กซ์ (Complex) ที่มุ่งเน้นความสะดวกสบายให้แก่ผู้ใช้บริการ จากสถานการณ์นี้ชี้ให้เห็นถึงการสนับสนุนธุรกิจคาสีโนของรัฐโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ ปัจจุบันในพื้นที่เขตเศรษฐกิจแม่สอด-เมียวดี มีบ่อนคาสีโนหลักๆ ได้แก่ เมียวดีคอมเพล็กซ์และสตาร์คอมเพล็กซ์ ซึ่งเป็นคาสีโนครบวงจร ตั้งอยู่บริเวณริมน้ำเมย อย่างไรก็ตาม ยังมีคาสีโนเปิดเพิ่มขึ้นมาอีก 6 แห่ง ได้แก่ กาแลกซี่, วินซ์, โลออนคอมเพล็กซ์, ชันซิติ, แจ็คดราگونไนท์ และสตาร์คอมเพล็กซ์ ซึ่งตั้งอยู่ในย่านที่มีกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตยควบคุมดูแล (รัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2561, น. 11-52) กล่าวได้ว่า การขยายตัวของบ่อนคาสีโนในเมียวดีเกิดจากการสนับสนุนและผลักดันโดยกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตยที่ร่วมมือกับทุนต่างชาติ เช่น ไทย จีน และออสเตรเลีย อย่างเป็นทางการ (วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์, 2562ก, น. 122, 2563ก)

รูปภาพที่ 1 ตัวอย่างพื้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจในรูปแบบของบ่อนการพนันที่ตั้งอยู่ในเมียวดี

ที่มา: ผู้เขียน ถ่ายเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2562

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ บทบาทของเรื่องรัฐกะเหรี่ยงเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ นำสู่การพัฒนาพื้นที่ธุรกิจการพนัน กล่าวคือ การพัฒนาของทุนจีนในพื้นที่เมียวดีนั้นลงทุน จะต้องสร้างการต่อรองในเรื่องผลประโยชน์ต่อกลุ่มกองกำลังกะเหรี่ยง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่ม กองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตยและกลุ่มกองกำลังกองทัพปลดปล่อยแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Liberation Army: KNLA) โดยบริบทความขัดแย้งภายในของรัฐกะเหรี่ยงจะ เห็นได้ว่าในพื้นที่เมียวดี ทุนจีนหรือนักลงทุนจีนได้รับการสนับสนุนให้ลงทุนธุรกิจการพนันโดย

แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเก็บภาษีและเม็ดเงินอื่นจากการสร้างคาสีโนแบบครบวงจร ซึ่งปัจจุบันผู้ที่ดูแลพื้นที่เมียวดีเป็นกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตย (ประชาไท, 2563) ในกรณีฝั่งเมียวดีประเทศเมียนมาถือว่าการพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย ซึ่งดูแลโดยกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตย แต่สำหรับพื้นที่ประเทศไทยในพื้นที่อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก ยังคงมีมาตรการของรัฐในการป้องกันไม่ให้เกิดการที่เยาวชนข้ามฝั่งไปเล่นในบ่อนการพนันดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยยังไม่สามารถก้าวล่วงไปยังฝั่งเมียวดีได้เนื่องจากเป็นอำนาจอธิปไตยของรัฐกะเหรี่ยง ฉะนั้น สิ่งที่รัฐไทยทำได้ก็คือการเฝ้าระวังตามหลักความมั่นคง เช่น การมีตรวจตราการข้าม การกำหนดเวลาการเข้าออกเขตแดน การติดป้ายห้ามเตือน เป็นต้น

รูปภาพที่ 2 ป้ายเตือนของรัฐไทยตรงท่าข้ามเรือแม่สอด-เมียวดี

ที่มา: ผู้เขียน ถ่ายเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2562

กล่าวโดยสรุป การพนันชายแดนได้เข้ามามีบทบาทในการเกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐยึดโยงกับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งเป็นเครื่องมือและกลไกการจัดการของรัฐ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ในแง่นี้ เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นสภาวะยกเว้นที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุน ด้วยกระบวนการสร้างพื้นที่ขึ้นมาเพื่อดึงทุนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการเพื่อ

ทำให้เกิดการสะสมทุน ด้วยบริบทดังกล่าวเส้นเขตแดนของรัฐจึงไม่ใช่ภูมิภายาที่แท้จริงต่างเติมไปด้วยอำนาจของรัฐอีกต่อไป แต่ในทางกลับกันเส้นเขตแดนของรัฐถูกเจือด้วยอำนาจเศรษฐกิจที่อำนาจของทุนกลายเป็นผู้สั่งการทำให้อำนาจรัฐถูกลดทอนลง หากมองตามความหมายของรัฐชาติสมัยใหม่ตามที่ถูกกล่าวอ้างในสนธิสัญญาสันติภาพเวสต์ฟาเลีย

3. เสี่ยงโชค ผูกมัด และการชดใช้ ในแบบอำนาจทุนนิยมผ่านการดำรงอยู่ของการพนันพื้นที่ชายแดน

ในโลกแห่งความเป็นจริงความคาดหวังที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิมของมนุษย์กลายเป็นเรื่องที่สับสนทอกันมาจากฐานสู่ฐาน โดยมนุษย์มองถึงความสำเร็จ ความมั่งคั่ง ความอยู่ดีกินดีของตนเองบนฐานของความเป็นอนาคต ฉะนั้นแล้วมนุษย์เองในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) ที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ การแบ่งงานกันทำ การสะสมความมั่งคั่ง การลงทุน การแสวงกำไร ทุกอย่างล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่ทำให้มนุษย์นั้นแปลกแยกต่อความเป็นมนุษย์มากขึ้น แต่อย่างไรนั้นมนุษย์ในความเป็นธรรมชาตียังคงความเป็นมนุษย์อยู่ คือ การปลอบประโลมความรู้สึกตนเองให้ดำรงอยู่ในสถานการณ์ความกระหายถึงความอยู่ดีกินดี ความมั่งคั่ง และทรัพย์สินเงินตรา โดยการปลอบประโลมดังกล่าว มนุษย์มักสร้างกิจกรรมของตนเองขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหรือเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความสำเร็จ และความอยู่ดีกินดีของตนเอง การพนันเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์ประกอบสร้างขึ้นมาจากเพื่อจรรโลงความคาดหวังของตนเองที่จะได้เงินตรา ความมั่งคั่ง หรือทรัพย์สินในรูปแบบอื่นๆ โดยวิธีการที่รวดเร็วกว่าเดิมและใช้แรงงานตนเองน้อยกว่าที่กระทำการอยู่ ซึ่งการดำรงอยู่ของการพนันผู้เขียนมีทรรศนะว่าเป็นพื้นที่ของการเสี่ยงโชค การผูกมัด และการชดใช้ ความหมายของการดำรงอยู่และการผูกมัดในเรื่องการเล่นการพนัน จีต เศรษฐบุตร ให้คำนิยามว่า การพนันเป็นลักษณะการทำสัญญาอย่างหนึ่ง มีคู่ทำสัญญากันสองฝ่าย มีการกล่าวอ้างคำสัญญาระหว่างกัน โดยสัญญานั้นอาจเป็นการจ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ก็ได้ ซึ่งลักษณะของสัญญาที่ว่าเป็นคู่สัญญาไม่อาจทราบล่วงหน้าได้ว่าการทำสัญญาดังกล่าวจะไปทิศทางใด ฉะนั้น ไม่ว่าการทำสัญญาดังกล่าวจะส่งผลอย่างไรคู่สัญญาย่อมต้องจ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ตามที่ได้ตกลงในสัญญานั้น ซึ่งปกติผู้ที่ได้รับเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปจะถูกเรียกว่าผู้ชนะ (จีต เศรษฐบุตร, 2540, น. 18-32) ส่วนรุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์ ได้กล่าวถึงต้นทุนและความเสี่ยงที่สะท้อนว่าการพนันไม่ได้หมายความว่าจะได้ผลลัพธ์ที่เป็นทางบวกจากการเล่นการพนัน โดยนิยามว่าการพนันเป็นข้อสัญญาที่ทำให้เกิดการเสียทรัพย์สินหรือเงิน ซึ่งการทำสัญญามักจะอ้างถึงความเป็นไปได้ในอนาคตซึ่งผู้ทำสัญญาไม่สามารถคาดเดาได้ โดยที่ผู้ร่วมทำสัญญาไม่มีส่วนร่วมในการทำนาย

ดังกล่าว (รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์, 2554, น. 75-93) ในด้านกฎหมายการพนันของ กิตติธัช อินทเกสร อธิบายเพิ่มเติมว่าการพนันเวลาผู้เล่นเล่นเสร็จแล้วจะต้องมีการชดใช้โดยการเสียเงินหรือเสียทรัพย์สินซึ่งมองว่านั่นคือการเสี่ยง (กิตติธัช อินทเกสร, 2553, น. 40)

การดำรงอยู่ของการพนันพื้นที่เสี่ยงโชค บนฐานของการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์โดยมีความหลากหลายของความเห็นและข้อพิสูจน์จากงานวิจัยในสาเหตุการเข้าสู่วงจรของการเล่นการพนัน สมาคมจิตแพทย์อเมริกัน อธิบายถึงสาเหตุของการเล่นการพนัน อธิบายถึงปัญหาการเล่นการพนันที่เป็นกรณีผู้ป่วยที่ติดการพนัน ซึ่งผู้ป่วยเหล่านั้นจะมีการเล่นซ้ำๆ และต่อเนื่องจนในที่สุดไม่สามารถหยุดเล่นได้ (American Psychiatric Association, 2007) แต่ศุภศักดิ์ ตระการรัตนกุล มองว่าการการเล่นการพนันเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์มีโดยธรรมชาติ ทั้งความภูมิใจ ความอยากลอง เป็นต้น (ศุภศักดิ์ ตระการรัตนกุล, 2550, น. 14) หากมองอีกในมิติจะเห็นว่าการการเล่นการพนันอาจเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นๆ โดย จรรยา กล่าวสุนทร ยกตัวอย่างการศึกษาที่อธิบายพฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนที่มีอายุ 7-16 ปี พบว่า มีพฤติกรรมในการเล่นการพนันและนำไปสู่พฤติกรรมอื่นๆ ตามมา เช่น สูบบุหรี่ และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยเหตุนี้ จรรยา กล่าวสุนทรจึงเชื่อมโยงให้เห็นภาพว่าการพนันก็เป็นกิจกรรมการเข้ากลุ่มอย่างหนึ่งซึ่งระหว่างเล่นก็มักมีพฤติกรรมอย่างอื่นไปด้วย (จรรยา กล่าวสุนทร, 2540, น. 15) อย่างไรก็ตาม ในงานของ เสริน ปุณณะหิตานนท์ ได้อธิบายให้เห็นภาพของการดำรงอยู่ของการพนันโดยแยกส่วนให้เห็นถึงเพศสภาพว่าการพนันมีการแบ่งค่านิยมของความเป็นชายและหญิงผ่านการศึกษาวิจัย “แนวความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของเด็กและเยาวชน” โดยชี้ให้เห็นว่าการการเล่นการพนันส่วนใหญ่พบว่า ผู้ชายจะมีจำนวนมากกว่าผู้หญิง (เสริน ปุณณะหิตานนท์, 2527, น. 17-18) ทั้งนี้ สังคีต พิริยะรังสรรค์ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การสื่อสารมีความสำคัญและเป็นปัจจัยให้รูปแบบการพนันมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายซึ่งส่งผลให้เกิดความสะดวกสบายต่อการเข้าถึงการพนันของนักพนัน (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2539, น. 18-22)

การผูกมัด และการชดใช้ คือ ผลที่เกิดจากการเข้าสู่วงจรของการพนัน ชูพงศ์ จารุดำรงศักดิ์ ได้อธิบายไว้ว่า การพนันเป็นรูปแบบอาชญากรรมอย่างหนึ่งซึ่งนำมาสู่การทะเลาะวิวาทและการทำร้ายร่างกาย สาเหตุดังกล่าวมาจากการแข่งขันเพื่อเอาชนะ ด้วยเหตุนี้การพนันจึงส่งผลอย่างยิ่งต่อสถาบันครอบครัวทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้ที่เล่นการพนันส่วนใหญ่จะอยู่ในวังวนของการเล่นพนันเพื่อแก้ตัว ไม่ใช่การเล่นเพื่อสะสมทรัพย์ นอกจากนี้ ชูพงศ์ จารุดำรงศักดิ์ ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่าถ้าผู้ปกครองเล่นการพนัน ก็ย่อมส่งผลต่อบุตรหลานที่มีโอกาสสูงในการเข้าสู่วงจรการพนัน (ชูพงศ์ จารุดำรงศักดิ์, 2545, น. 20) จากคำกล่าวของสายสุรี จุติกุล ที่ได้สรุปผลเสียของการพนันไว้ว่า บุคคลที่ติดการพนันหรืออยู่ในวัฏจักรของ

การพนันส่วนมากจะขาดความรับผิดชอบเรื่องตัวเอง ครอบครัว และสังคม จนในที่สุดนำไปสู่ปัญหาในวงกว้างซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในระดับประเทศ (สายสุรี จุติกุล, 2531, น. 227) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยขององค์การอนามัยโลกที่ชี้ให้เห็นว่าประเด็นเรื่องผลกระทบจากการเล่นการพนันเป็นเรื่องที่เกิดจากความผิดปกติทางจิต ซึ่งผู้ที่ติดการพนันจะเกิดความทุกข์จากการเล่นการพนันแต่ไม่สามารถห้ามตนเองได้ ผลกระทบดังกล่าวนำไปสู่การละเลยความรับผิดชอบต่อในมิติต่างๆ ทั้งส่วนตนและส่วนรวม (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2559)

จากประเด็นเรื่องการดำรงอยู่ของการพนันพื้นที่เสี่ยงโชค ผูกมัด และการชดใช้ผู้เขียนนำกรอบคิดว่าด้วยเรื่องระบบทุนนิยมชายแดนและโลกาภิวัตน์เข้ามาอธิบายเพิ่มเติม นอกเหนือจากผลการวิจัยและข้อคิดเห็นเชิงวิชาการข้างต้น โดยผู้เขียนต้องการสะท้อนให้เห็นว่านอกจากพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลจะก่อให้เกิดการเล่นการพนันแล้ว ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ยังมีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการขยายตัวของบ่อนการพนัน เมื่อมีการขยายตัวย่อมสร้างพื้นที่ให้เกิดการเล่นการพนันมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะปรากฏการณ์ว่าด้วยเรื่องการเล่นการพนันในพื้นที่ชายแดนเริ่มเห็นภาพขึ้นมาอย่างชัดเจนภายใต้ระบบทุนนิยมชายแดนและกระแสโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่ง วสันต์ ปวนปันวังค์ ชี้ให้เห็นถึงความเป็นโลกาภิวัตน์ดังกล่าวได้ทำให้การเล่นการพนันถูกนิยามและตีความความหมายใหม่ ซึ่งเป็นลักษณะของกิจกรรมที่มีเคลื่อนไหวของทุน แรงงาน เงินตรา และความบันเทิง ดังนั้น การเล่นการพนันจึงไม่ใช่เป็นกิจกรรมที่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่เป็นถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งมีความเป็นพลวัต (Dynamic) สูงและพร้อมที่จะสั่นไหวไปในกระแสของโลกาภิวัตน์ภายใต้การบังคับบัญชาของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีทุนนิยม ผลของการนิยามการเล่นการพนันในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ส่งผลให้การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนี้กลายเป็นพื้นที่ที่มีความทันสมัยครบเครื่องไปด้วยกิจกรรมเพื่อความบันเทิงและความผ่อนคลายนอกเหนือจากการเล่นการพนัน อาทิ โรงแรม รีสอร์ท ผับ ร้านค้าปลอดภาษี และร้านอาหารเป็นต้น สำหรับในประเด็นเรื่องสถานการณ์การเล่นพนันของเยาวชนในพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี กำลังจะสะท้อนให้เห็นภาพว่าพื้นที่ชายแดนถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้บ่อนการพนันขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว (วสันต์ ปวนปันวังค์, 2562, น. 42-45) ทั้งนี้ วสันต์ ปัญญาแก้ว ได้ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ของมิติทางด้านเศรษฐกิจสีเทาและสีดำ ประกอบไปด้วย การค้าสินค้าหนีภาษี การค้ายาเสพติด การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี และการค้าของผิดกฎหมายต่างๆ การเกิดขึ้นของบ่อนการพนันเป็นผลทำให้กิจกรรมเหล่านี้สามารถสอดแทรกได้อย่างสะดวกและง่ายมากขึ้น (วสันต์ ปัญญาแก้ว, 2561ก, น. 7)

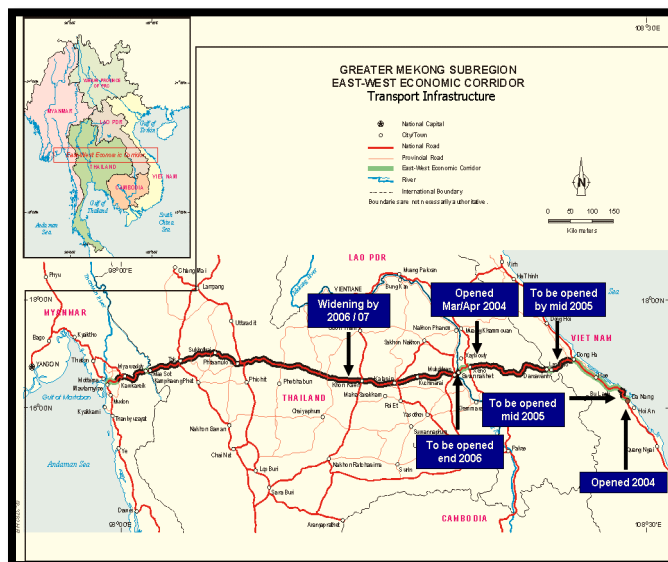
4. พื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดีกับสถานการณ์การขยายตัวของบ่อนการพนัน

สิ่งที่บทความนี้ให้ความสนใจคือ ลักษณะของการเล่นการพนันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างในพื้นที่ชายแดน ดังนั้น การตั้งคำถามของผู้เขียนเพื่อที่จะร้อยเรียงเกี่ยวกับหมุดหมายของประเด็นเรื่องพื้นที่ชายแดนบนฐานการขยายตัวของบ่อนการพนัน กล่าวคือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยอุตสาหกรรมการใช้แรงงานอย่างเข้มข้นและหลากหลาย ทั้งนี้ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษมักพ่วงมากับกฎหมายพิเศษ หรือการปกครองพิเศษ อันส่งผลต่อการเป็นเมืองชายแดน และเป็นพื้นที่ตั้งของบ่อนการพนันชายแดน ทั้งนี้ อำเภอแม่สอดมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ด้วยเป็นอำเภอชายแดนมีศักยภาพของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศไทย อยู่บนเส้นทางสำคัญ 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางเชื่อมเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก หรือระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) และเส้นทางหลวงสายเอเชียสาย 1 (Asian Highway: AH1) ซึ่งการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ประชาชาติธุรกิจ, 2560) ทั้งนี้ ยังมีการขยายระบบขนส่งระหว่างประเทศ ทั้งโครงข่ายถนน สะพานมิตรภาพไทย-เมียนมา แห่งที่ 2 การปรับปรุงขยายสนามบินด่านศุลกากรแห่งที่ 2 ระบบไฟฟ้า น้ำประปา อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานจะพร้อมสมบูรณ์ภายในปี พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ ลักษณะด้านการปกครองแบ่งออกเป็น 10 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลแม่กุ 2) ตำบลแม่กาษา 3) ตำบลท่าสายลวด 4) ตำบลมหาวัน 5) ตำบลแม่ปะ 6) ตำบลแม่ตาว 7) ตำบลพระธาตุผาแดง 8) ตำบลด่านแม่ละเมา 9) ตำบลพระวอ และ 10) ตำบลแม่สอด (วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์, 2563ก, น. 49)

ทั้งนี้ ลักษณะพื้นที่ทางกายภาพของอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตั้งอยู่ตรงข้ามกับจังหวัดเมียวดีของรัฐกระเหรี่ยง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีแม่น้ำเมยเป็นด่านพรมแดนธรรมชาติคั่นกลาง การเดินทางข้ามไปมาระหว่างสองรัฐของผู้คนสองฝั่งสามารถทำได้สองวิธีการ คือ การข้ามด้วยด่านทางการ หรือสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมา และการข้ามด้วยด่านประเพณี ทั้งสองรัฐมีความร่วมมือทางด้านการค้ากันมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 (เกิดฉวา บุญปรการ, เจตสกลุษฐ์ สังขพันธ์, ชูติมา หวังเบญหมัด, เบญจพร ดีขุนทด และกมลวรรณ ชื่นชูใจ, 2556, น. 1-23) นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 เริ่มมีผู้คนข้ามแดนจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาสู่ประเทศไทย กระทั่งกลางทศวรรษที่ 1990 จนกระทั่งกลางทศวรรษที่ 1990 ยังไม่มีช่องทางอย่างเป็นทางการเพื่อเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย อย่างถูกกฎหมาย กรอบกับยังไม่มี การขึ้นทะเบียนและการออกใบอนุญาตทำงานอย่างถูกกฎหมาย แต่ในช่วงทศวรรษดังกล่าวประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก

แต่ขาดแคลนแรงงานภายในประเทศ กลุ่มทุนและกลุ่มธุรกิจต่างๆ จึงพากันนำแรงงานข้ามชาติจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เข้ามาทำงานกันอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้แม่สอดเป็นเมืองแห่งการใช้แรงงานมนุษย์อย่างเข้มข้นในอุตสาหกรรมต่างๆ (Stephen, 2018, p. 13) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนแม่สอดอย่างเป็นทางการ

รูปภาพที่ 3 เส้นทางเชื่อมโยงจังหวัดตากสู่จังหวัดเมียวดี

ที่มา: หอการค้าจังหวัดตาก ปี พ.ศ. 2558

กล่าวได้ว่า พัฒนาการของพื้นที่เขตเศรษฐกิจแม่สอดนับตั้งแต่อดีต เริ่มต้นจากเป้าหมายเพื่อการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจจวบจนปัจจุบัน รัฐได้จัดการกำกับควบคุมทั้งพื้นที่และธุรกิจต่างๆ ที่เข้ามาในแม่สอดจึงทำให้ให้กลุ่มธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งคาสีโนเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีมูลค่าการลงทุนและผลกำไรมหาศาล ดังนั้น การก่อตั้งพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอันมีเป้าหมายในการสร้างพื้นที่พิเศษในแม่สอด ซึ่งมีนัยยะถึงการมีกฎหมายพิเศษ จึงเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่นายทุนบ่อนคาสีโนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยได้รับการเอื้อประโยชน์จากเงื่อนไขพิเศษที่ได้จากการสัมปทานโดยมีกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตยดูแลพื้นที่ จากการสถาปนาธุรกิจคาสีโนดังกล่าวได้พิสูจน์ให้เห็นความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจผ่านพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอันนำมาซึ่ง การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการขนส่งระหว่างประเทศ เช่น การสร้างสนามบิน การสร้างถนนเชื่อมต่อกับประเทศใกล้เคียง เป็นต้น ทั้งหมดนี้ได้รับการผลักดันเชิงนโยบายระดับรัฐและองค์กรข้ามชาติ การเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจคาสีโนในพื้นที่ชายแดนเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและเติบโตด้านเศรษฐกิจการค้า ทำให้เกิดชุมชนเมือง รวมไปถึงการขยายตัวของเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลพวงจากการผลักดันและการพัฒนาดังกล่าว คือ การเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า ข้อมูลและผู้คน (วสันต์ ปัญญาแก้ว, 2561ก, น. 12-22) ดังนั้น นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐจึงเป็นการจัดระเบียบคาสีโนชายแดนของรัฐ เพื่อนำกฎหมายพิเศษเข้ามาควบคุมและจัดการในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ทุน

จากบริบทข้างต้นทำให้พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแม่สอด-เมียวดีเป็นพื้นที่เอื้อต่อการเติบโตและขยายตัวของบ่อนการพนัน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นพื้นที่ผ่อนปรนและการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษภายใต้กฎหมายการลงทุนส่งผลให้บ่อนการพนันและคาสีโนตลอดแนวชายแดนไทย-เมียนมากลายเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย และอนุญาตให้เกิดการตั้งบ่อนอย่างครบวงจร ปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้คาสีโนบริเวณชายแดนไทย-เมียนมาเติบโต คือ รัฐสนับสนุนให้เกิดการสัมปทานเพื่อให้คาสีโนเป็นเป้าหมายในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เครือข่ายผู้ประกอบการธุรกิจคาสีโนมีทั้งชาวเมียนมา ไทย และออสเตรเลีย และมีกลุ่มคนที่หลากหลาย เช่น ข้าราชการ ผู้มีอิทธิพล และนักการเมือง เนื่องจากผลประโยชน์และการขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจเป็นสิ่งที่ดึงดูดและจูงใจให้กลุ่มคนต่างๆ เกิดความอยากเข้ามามีบทบาทในธุรกิจดังกล่าว ทั้งนี้ กลุ่มนักลงทุนในธุรกิจคาสีโนฝั่งเมียวดี บริเวณแม่น้ำเมยเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีเครือข่ายระดับชาติและมีประสบการณ์ในการทำบ่อนจากชายแดนอื่นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ทางอำนาจกับรัฐบาลตั้งแต่ก่อนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดและเมียวดี (วสันต์ ปัญญาภูตระกูล, 2561, น. 79-100) ภายหลังการประกาศจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดและเมียวดี รัฐบาลเมียนมาได้นำกฎระเบียบด้านการลงทุน

มาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเปิดโอกาสให้นักธุรกิจและนักลงทุนจากต่างชาติเข้ามาลงทุนในลักษณะสัมปทานในธุรกิจต่างๆ ถึง 42 โครงการเพื่อเอื้อให้เกิดการดึงดูดนักลงทุนมาใช้บริการคาสิโน

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ในเรื่องพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดีกับสถานการณ์การขยายตัวของบ่อนการพนัน ปฏิเสธไม่ได้ว่าจะต้องคำนึงถึงตัวแสดงหลักที่เกี่ยวข้องกับการสถาปนาอำนาจทางพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งพื้นที่ได้กล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตยยังคงมีอำนาจในดูแลพื้นที่เมียวดี⁵ กล่าวโดยสรุป พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นเครื่องมือและกลไกการจัดการของรัฐ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ในแง่นี้ เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นสภาวะยกเว้นที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนด้วยกระบวนการสร้างพื้นที่ขึ้นมาเพื่อดึงทุนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการเพื่อทำให้เกิดการสะสมทุน

5. ปฏิริยาความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ที่มีต่อการขยายตัวของอำนาจทุนนิยมในรูปแบบการพนันในพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี

ภายใต้บริบทการปกครองของรัฐชาติสมัยใหม่ซึ่งให้ความสำคัญกับการกำหนดเส้นเขตแดนหรืออธิปไตยของรัฐ อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดีมีบริบทที่เฉพาะในมิติเศรษฐกิจที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษทำให้เขตแดนดังกล่าวถูกทำให้พร่าเลือนไป เช่น ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุนอุตสาหกรรมการพนันจากประเทศที่มีความเจริญด้านเศรษฐกิจไปสู่ประเทศที่กำลังพัฒนา อาทิ การเข้ามาลงทุนบ่อนการพนันในพื้นที่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของทุนจีน ได้แก่ เมียนมา ลาว และกัมพูชา เป็นต้น (Sims, 2017, pp. 675-699)

ฉะนั้น เมื่อก้าวถึงรัฐชาติในเรื่องพื้นที่การลงทุนพัฒนาบ่อนการพนันจึงเชื่อมโยงไปถึงพื้นที่ชายแดนซึ่งพร่าเลือนไปการกำหนดเขตแดนของรัฐสมัยใหม่ไม่มีผลกับการเปิดบ่อนการพนันในพื้นที่ชายแดน เนื่องจากเป้าหมายการผลักดันเรื่องบ่อนการพนันเป็นเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่ได้สนใจความสำคัญในความหมายของอาณาเขตหรือภูมิกายาของประเทศ อำนาจทางการเมืองของรัฐในบริบทรัฐชาติสมัยใหม่ถูกกลบด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ เมื่อก้าวอย่างถึงที่สุดจะเห็นได้ว่า ภายใต้สภาวะยืดหยุ่น และสภาวะยกเว้นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเส้นเขตแดนในรัฐชาติสมัยใหม่เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น รัฐได้ปรับความหมายอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนให้คล้อยตามเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ และพลิกบทบาทจากการเป็น

⁵ อ่านเพิ่มเติมใน แกะรอยสันติภาพพม่า (ตอนจบ) รัฐกะเหรี่ยงและสหพันธรัฐที่ยังสร้างไม่เสร็จ ของ พงษ์พันธุ์ ชุ่มใจ จาก <https://prachatai.com/journal/2019/02/81124>

ผู้ปกครองมาเป็นตัวแสดงทางเศรษฐกิจ ดังนั้น รัฐจึงมีแนวโน้มที่จะปกป้องผลประโยชน์ของนายทุนมากกว่าผลประโยชน์ของพลเรือน ด้วยการเป็นตัวกลางในการผลักดันให้ธุรกิจคาสโนเด็บโตขึ้นเรื่อยๆ ในพื้นที่ชายแดน

เพื่ออธิบายบริบทข้างต้น จากการศึกษาทฤษฎีพื้นที่ชายแดนและการพนันในพื้นที่ชายแดนพื้นที่ชายแดนของยศ สันตสมบัติ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐและพื้นที่ชายแดน พบว่า พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ไม่ได้มองว่ารัฐให้ความสนใจในความเป็นเขตแดนหรือเน้นเรื่องของรัฐชาติ แต่เป็นการที่รัฐได้ขยายอำนาจเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในชายแดนซึ่งอำนาจของรัฐที่เข้าไปนั้น รัฐเองไม่ได้มีอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดไปทั้งหมด เพราะฉะนั้น ความเป็นพื้นที่ชายแดนซึ่งเป็นพื้นที่ที่เราไม่เพียงแต่เห็นอำนาจและข้อจำกัด และการเปลี่ยนแปลงไปของของรัฐชาติ (ยศ สันตสมบัติ, 2551, น. 36) แต่เรายังเห็นความสัมพันธ์ ความขัดแย้ง และการอำนวยความสะดวกในฐานะเป็นอาณาบริเวณที่เต็มไปด้วยปฏิบัติการทางวัฒนธรรมของผู้คนจำนวนมากที่มี ประวัติของการย้ายถิ่น พลัดถิ่น ข้ามรัฐชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนให้เห็นถึงมิติทางวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจในลักษณะที่มีความทับซ้อนกันอยู่ ไม่ได้แบ่งแยกอย่างชัดเจน (Pounpunwong, 2015, pp. 107-120) ซึ่งจะเห็นได้ว่าความหมายของพื้นที่ชายแดน มีการเลื่อนไหลไปตามระยะเวลา อำนาจ สังคม บริบท แวดล้อมและความเคลื่อนไหว ของผู้คนที่เกี่ยวข้อง ผ่านอำนาจ การต่อสู้ต่อรอง กิจกรรมต่างๆ ในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม (เดชา ตั้งสีฟ้า, 2551, น. 49-68)

ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ขับเคลื่อนด้วยบริษัทข้ามชาติ (TNCs) ซึ่งในที่นี้หมายถึงบ่อนการพนันของนายทุนต่างๆ อันจะส่งผลถึงเศรษฐกิจซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้รัฐไม่สามารถบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนอย่างเข้มงวดได้ เนื่องจากรัฐเองก็เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพื้นที่นี้ Andrew Walker กล่าวว่า ในพื้นที่ชายแดนจะพบการควบคุมพื้นที่โดยอำนาจของรัฐผ่านกลไกหรือสถาบันต่างๆ เช่น การตรวจคนเข้าเมือง การตรวจบัตรประจำตัว หรือพิธีการทางศุลกากร แต่ถึงแม้ว่ารัฐจะพยายามขยายอำนาจอธิปไตยของตน เพื่อปกป้องอธิปไตย และความมั่นคงของรัฐบาลมากเพียงใดก็ตาม ในความเป็นจริงรัฐเองก็ไม่สามารถควบคุมพื้นที่และผู้คนในพื้นที่ชายแดนได้อย่างเบ็ดเสร็จ กล่าวคือ ผู้คนในพื้นที่ชายแดนไม่ได้มีความสัมพันธ์เพียงสถาบันที่อยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจรัฐที่ตนอาศัยอยู่เท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์กับสถาบันที่ข้ามพ้นจากขอบเขตพรมแดนของรัฐด้วย (Walker, 1999, p. 45)

จากประเด็น “ปฏิริยาความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ที่มีต่อการขยายตัวของอำนาจทุนนิยมในรูปแบบการพนันในพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี” ทำให้ผู้เขียนเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและพื้นที่ชายแดนที่สะท้อนออกมาทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและทางการ

เมือง ซึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่า พื้นที่ที่เปิดบ่อนตามแนวชายแดนกับไทยมักจะเป็นพื้นที่พิเศษที่ต้องใช้อำนาจพิเศษควบคุมโดยตรงจากผู้มีอำนาจทางการเมืองแบบเบ็ดเสร็จ โดยพบว่า เจ้าของบ่อนการพนันในพื้นที่ดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีความสัมพันธ์ต่อรัฐ ไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจ นักการเมือง และผู้มีอิทธิพล ซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำทางการเมืองทั้งฝั่งไทยและผู้นำของประเทศเพื่อนบ้าน พื้นที่นี้จึงกลายเป็นพื้นที่ที่มาตรการของรัฐมีความอะลุ่มอล่วยหย่อนประสิทธิภาพในการควบคุมกฎเกณฑ์ให้เป็นไปตามที่ตั้งไว้ จากลักษณะของพื้นที่ชายแดนที่มีลักษณะเฉพาะ คือ มีลักษณะเป็นพื้นที่เปิด แทรกซึมได้ และบางครั้งอำนาจของรัฐไม่สามารถจัดการและควบคุมผู้คนภายใต้พื้นที่ชายแดนได้ทั้งหมด ผู้เขียนเห็นว่าพฤติกรรมของรัฐในลักษณะดังกล่าวเป็น “การแบ่งรับแบ่งสู้” ในการบริหารจัดการมากกว่าที่จะตรึงมาตรการอย่างเข้มงวด เพราะถ้าหากเข้มงวดมากเกินไป ก็อาจทำให้รัฐสูญเสียผลประโยชน์ และส่งผลกระทบไปยังความสัมพันธ์ในพื้นที่ซึ่งไม่ได้จำกัดเพียงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงไปในทุกมิติ ซึ่งรัฐต้องคำนึงถึงความสำคัญในประเด็นดังกล่าวเป็นอย่างมาก หากวิเคราะห์อำนาจของรัฐโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับตัวแสดงภาครัฐและตัวแสดงอื่นๆ ภายในรัฐ สามารถศึกษาโดยใช้แนวทางการเปรียบเทียบระหว่างระดับของความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการใช้อำนาจ ของรัฐกับศักยภาพ (Capacity) ในการใช้อำนาจของรัฐ ความเป็นอิสระในการใช้อำนาจของรัฐคือความสามารถในการบังคับใช้อำนาจของรัฐโดยปราศจากการครอบงำของตัวแสดงใดๆ ทั้งภายในประเทศและ ระหว่างประเทศ ส่วนศักยภาพในการใช้อำนาจของรัฐคือความสามารถของรัฐในการใช้อำนาจที่รัฐมีอยู่ เช่น การใช้อำนาจในการรักษาความมั่นคง อำนาจในการปกป้องสิทธิ เสรีภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ปฏิกริยาความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ที่มีต่อการขยายตัวของอำนาจทุนนิยมในรูปแบบการพนันในพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีรัฐประเภทใดที่สมบูรณ์แบบในการบังคับใช้อำนาจ แม้ว่ารัฐจะสามารถกำหนดการใช้อำนาจพื้นฐานที่รัฐมีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นอิสระจากการครอบงำใดๆ สามารถบริหารจัดการสังคมได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพก็จริง แต่การที่รัฐสามารถใช้อำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากเกินไปอาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในการเข้าไปกำกับ ตรวจสอบ หรือมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจของรัฐ เช่นเดียวกับรัฐที่มีความสามารถในการใช้อำนาจพื้นฐานที่รัฐมีอยู่แต่การใช้อำนาจนั้นถูกครอบงำโดยอิทธิพลของตัวแสดงภายในประเทศหรือต่างประเทศบางกลุ่ม อาจส่งผลต่อการกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลประโยชน์อาจจะตกอยู่ในมือของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากกว่าประชาชนในภาพรวม

6. บทสรุป

สาระสำคัญในบทความฉบับนี้ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ กล่าวคือ จากข้อบทความว่าด้วยเรื่อง “รัฐชาติสมัยใหม่ อำนาจทุนนิยม การพนันชายแดน ในพื้นที่แม่สอด-เมียวดี” ผู้เขียนได้ทำการวางหมุดหมายในการอธิบายปรากฏการณ์การดำรงอยู่ของธุรกิจบ่อนการพนันหรือบ่อนคาสีโน โดยลักษณะของบ่อนการพนันหรือบ่อนคาสีโนตามความหมายของผู้เขียนไม่ได้เป็นสถานที่ในการเล่นการพนันเพื่อการเสี่ยงโชค การหาเลี้ยงปากท้อง หรือแม้กระทั่งเล่นเพื่อความบันเทิงอยากรู้อยากลอง แต่ในทรรศนะของผู้เขียนพินิจว่าธุรกิจบ่อนการพนันหรือบ่อนคาสีโนมาพร้อมกับเรื่องโครงสร้างของอำนาจรัฐและบริบทแวดล้อมระหว่างประเทศ ได้แก่ ระบบทุนนิยม และโลกาภิวัตน์ เป็นต้น หากจะกล่าวแบบนี้บทความฉบับนี้ก็จะถูกตั้งคำถามเนื่องจากเป็นอันทราบกันดีอยู่แล้วว่า ณ ห้วงเวลาปัจจุบันคำว่าทุนนิยมและโลกาภิวัตน์กลายเป็นคำที่ถูกทำให้รับรู้ในแง่ของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่มีการรับรู้อย่างแพร่หลายอยู่แล้ว ฉะนั้น จากการอธิบายข้างต้นบทความฉบับนี้ก็จะไม่สามารถอธิบายอะไรได้มากไปกว่านั้นนอกเหนือจากการรับรู้โดยทั่วไปตามหลักการดังกล่าวได้ ด้วยเหตุนี้การอธิบายเรื่องของธุรกิจบ่อนการพนันหรือบ่อนคาสีโนในบทความฉบับนี้ผู้เขียนจึงวางกรอบคิดในการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยพยายามอธิบายและทำการถกเถียง รวมทั้งหาความเชื่อมโยงระหว่างการดำรงอยู่ซึ่งบทบาทอำนาจของรัฐชาติสมัยใหม่ อำนาจทุนนิยม และพื้นที่ชายแดน

สิ่งที่น่าสนใจในการอธิบาย เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงพลังอำนาจของรัฐชาติสมัยใหม่ที่ถูกท้าทายด้วยอำนาจทางเศรษฐกิจ (Strange, 1996, p. 4) โดยเฉพาะเรื่องอำนาจอธิปไตยและเขตแดนของรัฐ อำนาจของระบบทุนนิยมที่ไหลบ่าเข้ามาทำให้รัฐสมัยใหม่ที่มีความแข็งแกร่งกลับมามีชีวิตอีกครั้ง โดยเกิดการต่อรอง การแบ่งรับแบ่งสู้ในการใช้อำนาจ โดยแทนที่จะชิงตรึงอำนาจตนเองไว้แต่ในบางกรณีกลับกลายเป็นการโอนอ่อนผ่อนปรนอำนาจตนเองไปตามกระแสของระบบทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ สาเหตุของการที่รัฐชาติสมัยใหม่ยอมให้อำนาจทางเศรษฐกิจมีอำนาจเข้ามาลดทอนความเป็นอธิปไตยของตนเองก็เนื่องจากรัฐชาติสมัยใหม่ในสังคมแบบโลกาภิวัตน์ได้เล็งเห็นว่าประโยชน์ของรัฐไม่ใช่การตรึงอำนาจไว้เพียงแต่กรอบความมั่นคงด้านดินแดนและการทหารอีกต่อไป แต่รัฐชาติสมัยใหม่ได้ทำการประกอบสร้างอุดมการณ์รัฐโดยใช้แนวคิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจผ่านการลงทุนระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศ ฉะนั้น แผนที่และเขตแดนรัฐในรูปแบบเดิมที่มีความเข้มข้นในการใช้อำนาจป้องกันและสั่งการจึงถูกทำให้พราเลือนและถูกนิยามคำอธิบายใหม่ว่าด้วยเรื่องของความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดอย่างเป็นรูปธรรมในข้อสมมุติฐานนี้คือ การ

พัฒนาพื้นที่ชายแดนเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ให้อำนาจกฎหมายพิเศษสั่งการ กรณีของธุรกิจบ่อนการพนันหรือบ่อนคาสีโนในพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี มีนัยเชิงพื้นที่ของอำนาจรัฐคอยกำกับดูแล ถึงแม้จะได้ผลบ้างหรือไม่ได้ผลบ้างแต่ก็ยังถือว่าเกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐในการข้ามเขตแดน

แต่อย่างไรนั้น เนื่องด้วยธรรมชาติของเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เป็นนโยบายของรัฐในการสนับสนุนระบบการค้าแบบทุนนิยมที่สร้างโอกาสให้เกิดการสั่นไหวทางด้านทุน ทรัพยากรสินค้า และผู้คน ด้วยเหตุนี้บริบทของอำนาจเศรษฐกิจแบบทุนนิยมร่วมกับบริบทรัฐชาติสมัยใหม่ได้ส่งเสริมให้การเล่นการพนันในพื้นที่ชายแดนเพิ่มมากขึ้น จากจำนวนบ่อนคาสีโนที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สะท้อนถึงความต้องการของผู้คนต่อการเล่นการพนันในบ่อนคาสีโน และสะท้อนให้เห็นว่าการเข้ามาของระบบทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์ที่รัฐเอื้อเพื่อให้แก่ทุนการพนัน หรืออีกกรณีหนึ่งรัฐเลือกที่จะคงความมั่นคงและความสำคัญของรัฐชาติบางอย่างไว้และปรับบางเงื่อนไขเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ฉะนั้น รัฐอาจไม่ได้คุมอำนาจเบ็ดเสร็จเหมือนแต่ก่อน แต่ในกรณีนี้รัฐอาจยอมให้อำนาจของทุนในรูปแบบการพนันเข้ามามีอิทธิพล มีส่วนในการกำหนดกฎระเบียบตามแนวชายแดน เพื่อให้อำนาจรัฐเอื้ออำนาจต่อกลุ่มทุนบางกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมกันกับรัฐหรือผู้มีอำนาจ (นักการเมือง, กลุ่มทุน) ในขณะที่บางกลุ่ม เช่น ชาวบ้านถูกกีดกันออกไปจากผลประโยชน์นี้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- Horachio, N. (2554). *ชาตินิยม พลโลก*. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2563, จาก <https://prachatai.com/journal/2011/07/36089>
- กิตติธัช อินทเกษร. (2553). พฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล: กรณีศึกษานักศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก. *ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- กุลลดา เกษบุญชู มีด. (2562). *ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์: วิวัฒนาการรัฐไทย*. กรุงเทพฯ : ฟาเดียวกัน.
- เกตุฉวา บุญปรากฏ, เจตสภุณี สักขพันธ์, ชุตินา หวังเบญหมัด, เบญจพร ดีขุนทด, และกมลวรรณ ชื่นชูใจ. (2556). ชายแดนชาติพันธุ์ ด้านประเพณี: กับภาวะลวดรัฐ ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, 5(1), 1-23.
- จรรยา กล่าวสุนทร. (2540). *การศึกษาตัวแปลและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- จักรกริช สังขมณี. (2561). *Limology ชายแดนศึกษา กับเขต-ชั้นวิถีวิทยาของพื้นที่ใน/ระหว่าง*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- จิต เศรษฐบุตร. (2540). *หลักกฎหมายแห่งลักษณะหนึ่ง*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชูพงษ์ จารุดำรงศักดิ์. (2545). ผลกระทบที่มีต่อสังคมและครอบครัวจากการเล่นพนันฟุตบอล. *ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- เดชา ตั้งสีฟ้า. (2551). *คู่มือราชการ เขียนพื้นที่วัฒนธรรม: วาทกรรม วัฒนธรรมของรัฐไทยกับพื้นที่ในระหว่างไทย-มาเลเซีย*. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2562). *เมื่อใดจึงเป็นชาติ (When is a nation?)*. กรุงเทพฯ: ILLUMINATIONS.

- นักรบ เถียรอำ. (2560). บ่อนคาลิโนชายแดนภาคตะวันออก ไทย-กัมพูชา: ผลกระทบและ
การจัดการของชุมชนชายแดน. *วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาววิทยาลัยเกริก*, 35(2), 163-188.
สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2563, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/article/view/111398>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2560). *ส่องเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด-เมียวดี เร่งโครงสร้างพื้นฐาน
รับลงทุนเต็มสูบ*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2562, จาก www.prachachat.net/local-economy/news-118593
- ประชาไท. (2563). *เผยกลุ่มอิทธิพลจีนเข้าไปตั้งบ่อนในรัฐกะเหรี่ยง ท่ามกลางสถานการณ์
สันติภาพที่เปราะบาง*. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2563, จาก <https://prachatai.com/journal/2020/04/87374>
- ยศ สันตสมบัติ. (2551). *อำนาจ พื้นที่และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์การเมืองวัฒนธรรมของรัฐ
ชาติในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- รัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2561). *รัฐและทุนคาลิโน: การลงทุนในพื้นที่ชายแดนไทยและเพื่อนบ้าน
(รายงานวิจัย)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์. (2554). การพนัน. *วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์*, 2, 75-93.
- วศิน ปัญญาจรตระกูล. (2561). *คาลิและเครือข่ายธุรกิจ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ แม่สอด-
เมียวดี (รายงานวิจัย)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันคณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ ปวนปันวังค์. (2562). *มาตรการป้องกันปัญหาการเล่นพนันของเยาวชนไทยในพื้นที่
ชายแดนแม่สอด-เมียวดี (รายงานวิจัย)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะ
เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2563ก). มาตรการและแนวทางการป้องกันปัญหาการเล่นพนันของเยาวชนไทยใน
พื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี. *วารสารการบริหารปกครอง มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*,
9(1), 170.
- _____. (2563ข). *รัฐตลาด: มุมมองความคิดผ่านทุนนิยมชายแดน. การประชุมวิชาการ
ระดับชาติด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: ศิลปศาสตร์วิชาการครั้งที่ 1
(น. 220-230)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วสันต์ ปัญญาแก้ว. (2561ก). *คาลิโนชายแดน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

- ศุภศักดิ์ ตระการรัตนกุล. (2550). *การเสนอเนื้อหาเรื่องฟุตบอลต่างประเทศในหนังสือพิมพ์กีฬา กับปัญหาการพนันฟุตบอล*. (สารนิพนธ์วารสารศาสตรบัณฑิต), สาขาวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2559). *การพนันส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม และพัฒนาการของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะด้านสมองเด็ก*. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2561, จาก [http://www.smartteen.net/main/index.php?mode=maincontent &group=90&id=698&date_start=&date_end=](http://www.smartteen.net/main/index.php?mode=maincontent&group=90&id=698&date_start=&date_end=)
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2539). *เศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายสุรี จุติกุล. (2531). *การศึกษาแนวความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับพนันของเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานயกรัฐมนตรี.
- เสน่ห์ จามริก. (2530). *อยู่เมืองไทย: รวมบทความทางสังคมการเมือง เพื่อเป็นเกียรติแด่ ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก ในโอกาสอายุครบ 60 ปี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสริม ปุณณะหิตานนท์. (2527). *การกระทำผิดในสังคม: สังคมวิทยาอาชญาและพฤติกรรม เบี่ยงเบน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- American Psychiatric Association. (2007). *What Is Gambling Disorder?*. Retrieved August 14, 2018, from <https://www.psychiatry.org/>
- De Koninck, R., & Rousseau, J. F. (2012). *Gambling with the Land: The Contemporary Evolution of Southeast Asian Agriculture*. Retrieved December 19, 2020, from <https://econpapers.repec.org/bookchap/ucpbkecon/9789971695538.htm>
- Pounpunwong, W. (2015). Social Change of Farmers in Contract Farming Agriculture under ACMECS in Myawaddy Province, Republic of the Union of Myanmar. In *Greater Mekong Sub Region Studies Center Chiang Mai University* (107-120). Chiang Mai: Faculty of Political Science and Public Administration Chiang Mai University.

- Sims, K. (2017). *Gambling on the future: Casino Enclaves, Development, and Poverty Alleviation in Laos*. *Pacific Affairs*, 90(4), 675-699.
- Stephen, C. (2018). *Border Capitalism, Disrupted Precarity and Struggle in a Southeast Asian Industrial Zone*. Ithaca: Cornell University.
- Strange, S. (1996). *The Retreat of the State: The Diffusion of Power in the World Economy*. Cambridge: Cambridge university press.
- Walker, A. (1999). *The Legend of the Golden Boat: Regulation, Trade and Traders in the Borderlands of Laos, Thailand, China, and Burma*. Honolulu: University of Hawaii Press.